

PRVÁ ČASŤ – PÍ SOMNÁ (kategória A)

Čas na vypracovanie testu: 30 minút

Ukážka 1

„Ako pokračuje práca na?“ opýtal sa Winston zvýšeným hlasom, aby prekričal všeobecný hurhaj.

„Pomaly,“ odvetil Syme. „Práve robím prídavné mená. Je to vzrušujúca práca. Jedenáste vydanie bude už definitívne,“ vysvetľoval. „Formujeme jazyk do jeho konečnej podoby – takej, ktorú bude mať, keď sa už nijako ináč rozprávať nebude. Keď prácu dokončíme, ľudia ako ty sa ho budú musieť znova naučiť. Podľa teba zrejme našou hlavnou úlohou je tvoriť nové slová. Kdeže! My slová ničíme – more slov, stovky denne. Otesávame jazyk až na kosť. V jedenástom vydaní nebude jediné slovíčko, ktoré by sa mohlo stať archaizmom do roku 2050.“

Lačno sa zahryzol do chleba, prehltol niekoľko súst a potom ďalej rozprával, s nádychom akejsi puntičkárskej vášne. Symeho chudá a tmavá tvár ožila, z očí zmizol posmievačný výraz a vystriedal ho akýsi takmer zasnený.

„Je to krásna prácička, ničiť slová. Samozrejme, najväčší odpad je pri slovesách a prídavných menách, ale aj stoviek podstatných mien by sa dalo zbaviť. A nie sú to iba synonymá, ale aj antonymá. Napokon, aké oprávnenie na existenciu má slovo, ktoré je len opakom iného slova? Už samo osebe/o sebe slovo predsa obsahuje protiklad. Vezmi si, napríklad/na príklad, slovo „dobrý“. Ak jestvuje slovo „dobrý“, načo je potrebné slovo „zlý“? „Nedobrý“ celkom postačí – je dokonca lepšie, pretože je to presný opak, čo sa nedá povedať o druhom slove. Alebo, ak potrebuješ silnejší výraz slova „dobrý“, aký zmysel má celá reťaz nepresných a nepotrebných slov ako „výborný“ či „vynikajúci“ a všetky ostatné? Ten význam predsa vystihuje „naddobrý“, alebo, ak potrebuješ ešte niečo silnejšie, „naddnaddobrý“. Samozrejme, že tieto tvary už používame, pravda, v definitívnej verzii newspeaku už nič iné nebude. Nakoniec celý pojem „dobra“ a „zla“ bude vystihovať iba šesť slov – v skutočnosti len jedno slovo. Nieje/nie je to krása?“

G. Orwell, 1984

1. Vypíšte z každej dvojice podčiarknutých slov v ukážke 1 to, ktoré je napísané správne.
.....
2. Napíšte číslo odseku z ukážky 1, v ktorom dáva Syme najavo svoj vzťah k práci inak ako pomocou verbálnej komunikácie.
.....
3. Vypíšte z ukážky 1 prvé slovo vety, v ktorej sa nachádza zmienka o pravdepodobnom Winstonovom názore.
.....
4. Napíšte jednoslovný názov publikácie, na ktorej pracoval Syme a ktorý patrí na zakryté miesto v prvej vete ukážky 1.
.....
5. Pomenujte slovotvorný postup, ktorý uplatňoval Syme pri svojej práci.
.....
6. Ktoré „jedno slovo“ mal Syme na mysli v predposlednej vete ukážky 1?
.....
7. Zaraďte slová *napokon* a *samozrejme* zo zvýraznenej časti ukážky 1 k slovnému druhu.
.....
8. Vypíšte zo zvýrazneného textu v ukážke 1 jedno expresívne slovo.
.....
9. Pomenujte interpunkčné znamienka, ktoré sa nachádzajú v nasledujúcej vete.
Nakoniec celý pojem „dobrá“ a „zla“ bude vystihovať iba šesť slov – v skutočnosti len jedno slovo.
.....
10. Pomenujte oblasť jazykovedy/jazykovednú disciplínu, ktorou sa Syme v ukážke 1 zaoberal.
.....
11. Napíšte názov povolania Symeho z ukážky 1. Použite slovenský i cudzí výraz.
.....
12. Syme rozprával s nádychom akejsi puntičkárskej vášne, čiže
A. prehnanej vášne. B. nevedomelej vášne. C. predstieranej vášne. D. hráčskej vášne.
13. Určte v nasledujúcich dvojiciach tú, v ktorej obe slovesá majú dokonavý vid.
A. *robím, vysvetľoval* B. *obsahuje, potrebuješ* C. *opýtal sa, prekričal* D. *jestvuje, má*
14. Vypíšte z druhého odseku ukážky 1 pripojený vetný člen.
.....

15. Vypíšte z nasledujúceho zloženého súvetia prirad'ovacie a podrad'ovacie súvetie.
V prirad'ovacom súvetí určte jeho druh a v podrad'ovacom druh vedľajšej vety.

„Nedobrá“ celkom postačí – je dokonca lepšie, pretože je to presný opak.

Ukážka 2

Praskanie krvi
(úryvok)

Zem leží naznak
a chveje sa na celom tele,
koža je napuchnutá
na prasknutie,
ústa máš vreľé,
šialené oči,
šialené prsia,
to je šialený plač.

Toto je možno posledný bozk,
posledný vzduch na okne,
posledný kvetináč,
narodil sa posledný človek,
posledná ryba,
posledný kúsok nevraždiaceho prachu.
**Chcem sa rozbehnúť ako mladý kôň,
(spotený bielym prachom strachu)
so zvrátenou hlavou.**

Do prs mi šľahá ovos, žlté maľovaný,
spod nôh vyletujú hrudy štekajúce ako vrany,
počuješ, miláčik,
zem sa trasie,
posledná krv mi v žilách stuhla,
stroncium v jablku,
zem leží naznak
ako veľká čierna truhla.
Prikryjem ťa svojím žeravým telom
ó, láska menom Anna,
koža je napnutá
na prasknutie
a smrť je stará panna,
krv horí,
láme sa a praská
smrť nevie, čo je mladá láska.
Ó, zem moja hnedá a zelená,
ó, zem moja teplá ako srst' jeleňa,
ó, zem ležiaca naznak ako veľká truhla,
posledná krv
mi v žilách stuhla.

Jozef Mokoš, Praskanie krvi, 1962

16. Ktorý umelecký jazykový prostriedok predstavuje verš *spotený bielym prachom strachu*?
.....
17. Vypíšte prísudok z vety *Smrt' je stará panna*.
.....
18. Vypíšte z prvej strofy ukážky 2 jedno epiteton.
.....
19. Ktoré z nasledujúcich tvrdení vzťahujúcich sa na ukážku 2 je nepravdivé?
A. V úryvku z básne Praskanie krvi sa nachádza silný erotický motív.
B. Básnik vytvoril v ukážke rytmus aj pomocou rovnakých syntaktických konštrukcií.
C. Umelecký prostriedok vytvorený spojením slov *láska Anna* je metonymiou.
D. Zvýraznené trojveršie v ukážke 2 je podradovacím súvetím.
20. Vypíšte z ukážky 2 prídavné meno, v ktorom je morfológická chyba.
.....
21. Ktoré zviera v úryvku básne nie je spomenuté v súvislosti s krajinou?
.....
22. Vypíšte z ukážky 2 všetky obrazy postrehnuteľné ľudskými zmyslami, ktoré nie sú expresívne a vytvárajú v básni upokojujúcu atmosféru.
.....
23. S ktorým druhom katastrofy sa spája metafora v ukážke 2 obsahujúca názov ovocia?
.....
24. V ktorej možnosti sa nachádza neurčitý slovesný tvar?
A. Ó, zem moja hnedá.
B. Prikryjem ťa svojím žravým telom.
C. Posledná krv mi v žilách stuhla.
D. Do prs mi šľahá ovos, žlté maľovaný... (alebo) kúsok nevraždiaceho prachu.

DRUHÁ ČASŤ – PÍSOMNÁ

Čas na vypracovanie: 30 minút

Ukážka

Text A.

Tenis je loptová hra pre 2 alebo 4 hráčov. Hra s 2 hráčmi sa nazýva dvojhra a so 4 hráčmi štvorhra. Tenis sa hrá na tenisovom kurte, ktorý sa nazýva aj hrací dvorec.

Zápas sa hrá na dva alebo 3 víťazné sety. Set vyhráva hráč, ktorý získa minimálne 6 hier (gemov) a súper musí mať o 2 hry menej. Každá hra sa delí na výmeny, pričom každá začína podaním.

Zdroj (skrátенý): <http://sportky.topky.sk/c/73693/naucte-sa-hrat-tenis#ixzz2zVTz2Vob> more: <http://sportky.topky.sk/c/73693/naucte-sa-hrat-tenis#ixzz2zVTcLpAX>

Text B.

Tenisový turnaj WTA Premier Family Circle Cup, americký Charleston, Južná Karolína

posledné zápasy podľa zvolených kritérií												
06.04.14 19:00	Finále	Cepelova Jana (Svk) (78)								2.97	Charleston 740 tis. USD	antuka
		Petkovic Andrea (Nem.) [14] (40)								1.36		
05.04.14 21:40	Semifinále	Cepelova Jana (Svk) (78)	2	6	5	7			V	2.00	Charleston 740 tis. USD	antuka
		Bencic Belinda (Švaj.) (140)	1	4	7	6 (7)				1.74		
05.04.14 01:50	Štvrtfinále	Cepelova Jana (Svk) (78)	2	6	6				V	2.00	Charleston 740 tis. USD	antuka
		Hantuchova Daniela (Svk) [12] (32)	0	2	1					1.72		
03.04.14 18:50	Osemfinále	Cepelova Jana (Svk) (78)	2	7	3	6			V	2.43	Charleston 740 tis. USD	antuka
		Vesnina Elena (Rus.) [13] (34)	1	6 (4)	6	3				1.50		
02.04.14 01:05	2. kolo	Cepelova Jana (Svk) (78)	2	6	6				V	13.01	Charleston 740 tis. USD	antuka
		Williams Serena (USA) [1 BYE] (1)	0	4	4					1.02		
31.03.14 22:45	1. kolo	Cepelova Jana (Svk) (76)	2	7	6				V	1.44	Charleston 740 tis. USD	antuka

http://www.tenisinfo.eu/?a=player&p1_id=528852

Úloha

Využite dve časti ukážky a napíšte do časopisu *Šport a my* jednoduchú správu o mimoriadnom úspechu slovenskej tenistky na svetovom tenisovom turnaji.

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

TRETIA ČASŤ – ÚSTNA

V 5-minútovom diskusnom príspevku vyjadrite svoj názor na zužovanie slovnej zásoby, o ktoré sa pokúšal Syme v ukážke 1.

Použitá literatúra:

G. Orwell, 1984

J. Mokoš, Praskanie krvi, 1962

Zdroj (skrútený): <http://sportky.topky.sk/c/73693/naucte-sa-hrat-tenis#ixzz2zVTz2Vob> more: <http://sportky.topky.sk/c/73693/naucte-sa-hrat-tenis#ixzz2zVTcLpAX>
http://www.tenisinfo.eu/?a=player&p1_id=528852

Autorský tím: PhDr. Alena Polakovičová, PhDr. Katarína Hincová, PhD.

Recenzenti: PhDr. Eva Vrbanová, PaedDr. Mária Melichárová

Slovenská komisia OSJL

Vydal: IUVENTA – Slovenský inštitút mládeže, Bratislava 2014